

•
احمد زید آبادی

الترابیات سیاست
در عصر ملت-دولت

•

سرشناسه: زیدآبادی، احمد، ۱۳۴۴ - ● عنوان و نام پدیدآور: الزامات سیاست در عصر ملت-دولت / احمد زیدآبادی؛ ویرایش فرشاد مزددرانی. ● مشخصات نشر: تهران، نشر نی، ۱۳۹۷ ● نوبت چاپ: چاپ اول، ۱۳۹۷ ● وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا ● مشخصات ظاهری: ۱۱۶ ص. ● شابک: 4-580-185-964-978 ● موضوع: دولت ملی Nation-state؛ دولت - ایران - تاریخ History - Iran - State؛ مردم (حقوق اساسی) (People) Constitutional law ● رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۷ الف ز / JZ۱۳۱۶ ● رده‌بندی دیویی: ۳۵۲/۷۴۸ ● شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۷۲۹۵۲

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

نشرنی

الزامات سیاست در عصر ملت-دولت

احمد زیدآبادی

ویرایش: فرشاد مزددرانی

صفحه‌آرایی: سهیلا یوسفی

طرح جلد: پرویز بیانی

لیتوگرافی: باختر ● چاپ: غزال ● صحافی: خلیج فارس

چاپ اول: تهران، ۱۳۹۷، ۲۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۸۵-۵۸۰-۴

نشانی: تهران، خیابان دکتر فاطمی، خیابان رهی معیری، تقاطع خیابان فکوری، شماره ۲۰

کد پستی: ۱۴۱۳۷۱۷۳۷۱، تلفن دفتر نشر: ۸۸۰۲۱۲۱۴، تلفن واحد فروش: ۸۸۰۰۴۶۵۸-۹، نمابر: ۸۹۷۸۲۴۶۴

www.nashreny.com ● email: info@nashreny.com ● nashreny

© تمامی حقوق این اثر برای نشرنی محفوظ است. هرگونه استفاده تجاری از این اثر یا تکثیر آن کلاً و جزئاً، به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

فهرست مطالب

۹	..... مقدمه
۱۳	..... ظهور و تطور ملت - دولت در ایران
۱۶	..... نقش پروتستانتیسم
۱۹	..... پیمان وستفالی
۲۲	..... حق شهروندی و دولت عرفی
۲۶	..... منافع ملی، مبنای سیاست خارجی
۳۱	..... ایران و روند ملت - دولت
۳۲	..... صفویان و مشکلاتشان
۳۶	..... افشاریه و زندیه
۳۷	..... قاجاریه و رویارویی با پدیده‌های تازه
۴۲	..... انقلاب مشروطیت و نیاز به دولت ملی
۴۹	..... رضاشاه و رویه مادی ملت - دولت
۵۵	..... ملی و فراملی
۶۱	..... احیای اندیشه امت‌گرایی
۶۸	..... انقلاب اسلامی در جهت عکس انقلاب مشروطیت
۷۲	..... پاسخ‌های ناتمام

- ملت - دولت؛ پدیده‌ای انکارناپذیر ۸۰
- بستری برای بلوغ ملی ۸۲
- خاورمیانه و نیاز به وستفالیای جدید ۸۷
- اسرائیل و معضل ملت - دولت ۹۳
- سیاست و اخلاق در نظام ملت - دولت ۱۰۵
- نافع ملی و اخلاق ۱۱۱

متن پیش رو، چندی از محتوای کاری به نسبت گسترده است که به یاری خداوند در آینده منتشر خواهد شد. از آنجا که اصل کار هنوز آماده نیست، انتشار خلاصه‌ای از محتوای آن بدون ارجاع به منابع مورد نظر طبعاً اقدامی عجولانه به نظر می‌رسد. قاعدتاً همین‌طور است! نگارنده بر انتشار این چکیده در زمان حاضر اصرار دارد. زیرا تصور می‌کند فضای کشور و منطقه ما طرح این بحث را هم‌اکنون طلب می‌کند.

بحث مطرح شده در این متن، قاعدتاً منتقدان بسیاری دارد؛ و از قضا یکی از اهداف انتشار آن، جمع‌آوری دیدگاه‌های اندکی از استفاده از آن‌ها در اثر اصلی است. امیدوارم که چنین هدفی، در شرایطی که گویا کتاب کمتر خوانده می‌شود و بحث‌ها عموماً در فضای پرسرعت مجازی جریان دارد، بخشی از توهمات نگارنده نباشد!

حرف اصلی این متن این است که ما خواه‌ناخواه در عصر ملت-دولت و یا واحدهای ملی زندگی می‌کنیم و زندگی در واحدهای ملی نیز به‌ناگزیر الزامات خود را در دو عرصه سیاست داخلی و خارجی

دارد. شناخت این الزامات از یک سو می‌تواند معیار و مقیاسی برای داوری درباره رفتارهای داخلی و خارجی دولت‌ها به دست دهد و از دیگر سو، مردم یک کشور را به حقوق و مسئولیت‌ها و محدودیت‌های خود در عرصه داخلی و بین‌المللی آگاه کند.

در عصر کنونی، بخش اعظم حق و حقوق هر یک از ما انسان‌ها ناشی از سرزمینی است که در آن زاده شده‌ایم. به عبارت دیگر، تابعیت ملی بر یک از ما منشاء اساسی‌ترین حقوق ماست. این سخن شاید برای آن دسته از انسان‌هایی که در آرزوی «جهان‌وطنی» به سر می‌برند سنگین و ناپسند باشد، اما برای اثبات آن راه ساده‌ای وجود دارد.

در این دوران، فرد بدون داشتن پاسپورتی که مشخصات فردی و تابعیت ملی او را مشخص می‌کند، در آن سوی مرزهای کشورش چه جایگاهی دارد و از چه حق و حقوقی برخوردار است؟ آیا جز آواره بی‌هویتی که باید در اردوگاه‌های پناهندگان محصور و، در بهترین حالت، به او ترحم شود از حق دیگری برخوردار است؟

هنگامی که اکثر حقوق و امکانات نسبت به فرد ناشی از سرزمین مادری اوست، پس تعهد و مسئولیت نسبت به آن سرزمین هم بخشی از وظایف او به شمار می‌رود. این حق و مسئولیت، از او و ملازم یکدیگرند و بدون هر یک از آن دو، شرایط منصفانه‌ای شکل نمی‌گیرد.

در وضعیت امروز جهان، بسیاری از دولت‌ها حقوق برابر اتباع خود را که همان حق شهروندی است رعایت نمی‌کنند یا حتی به رسمیت نمی‌شناسند و، در عین حال، خواهان وفاداری آن‌ها به کشورشان هستند. طبعاً این وضعیت تناقض‌آمیز و ناعادلانه است. در عین حال، برخی از افراد در برخی کشورها از همه حقوق و مزایای شهروندی کشور خود برخوردارند، یا می‌خواهند برخوردار باشند، اما وظیفه‌ای ملی برای خود

در جهت منافع و بقای آن کشور قائل نیستند. این وضعیت هم سبب تناقض و بی عدالتی می شود.

در حقیقت، وضعیت عادلانه و بدون تناقض، رعایت حق شهروندی هر یک از اتباع از سوی حکومت ها در کنار پذیرش مسئولیت ملی از سوی همه اتباع است. طبعاً چنین وضعیتی بدون آگاهی از ماهیت ملت، دولت و هشیاری نسبت به سوءاستفاده هایی که از این پدیده صورت می گیرد و سوءتفاهمات گسترده ای که به بار می آورد چندان امکان پذیر نیست.

از این رو، در این متن کوشش شده است تا صورت معقول و عادلانه نظام ملت-دولت و حقوق ناشی از آن روشن، و تمایزش با گونه های نژادگرایانه و ویرانگر آن در کنار نقد ایدئولوژی های مروج اتوپای جهان وطنی که به گذشته ای دور و یا آینده ای به کلی خارج از دسترس بشر امروز چشم دارند، بررسی شود.

به نظرم شناخت دقیق این مواضع و عمل در جهت آن، نیاز امروز جامعه ایرانی و دیگر ملت های خاورمیانه را بر استحکام هویت ملی، دستیابی به ثبات پایدار، همزیستی مسالمت آمیز و توسعه ای متوازن بر مبنای همکاری های منطقه ای است. در غیر این صورت، شاید برای سال های سال چرخه بی ثباتی و خشونت در منطقه ما همچنان بچرخد و با هدر رفتن اندک سرمایه های انسانی و مادی باقی ماند، نشانه از فرهنگ و حیات و تمدن مان بر جا نماند؛ چنین مباد!

تهران

پنجم مهرماه ۹۶